

Ανάλυση

Μειώνεται η παραγωγή πατάτας στην ΕΕ

του Γιάννη Τσιφόρου

Η καλλιέργεια πατάτας στην ΕΕ αποτελεί σημαντική γεωργική δραστηριότητα, θέτοντας την Ένωση, μετά την Κίνα και την Ινδία, στην τρίτη θέση της παγκόσμιας παραγωγής (στοιχεία FAO, 2021), ενώ παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, μια και πέντε κράτη-μέλη (Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Πολωνία και Βέλγιο) εξακολουθούν να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του όγκου (75% το 2023).

Ωστόσο, η παραγωγή του προϊόντος στην ΕΕ παρουσιάζει πτωτική πορεία στο διάστημα των τελευταίων ετών, καταγράφοντας στην πενταετία 2019-2023 ορμητικό μέσο ετήσιο ρυθμό (-1,7%). Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (στοιχεία Eurostat, 13/12/2023), η παραγωγή νωπής πατάτας, περιλαμβάνοντας και τα προϊόντα προς σπορά, αναμένεται να περιοριστεί το 2023 σε 46,6 εκατ. τόνους, σημειώνοντας μείωση ως προς το 2022 (-1,8%), αν και μικρότερη σε σύγκριση με τη διετία 2022/2021 (-5,9%).

Η πτώση συνδέεται κυρίως με τη μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης που περιορίστηκε το 2023 σε 1,308 χιλ. εκτάρια (-4%), αλλά και με τον περιορισμό της απόδοσης λόγω της επίδρασης δυσμενών καιρικών συνθηκών στις περισσότερες παραγωγικές χώρες, με συνέ-

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ πατάτας στην Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της συνεχούς μείωσης της έκτασης και της παραγωγής, των διαρθρωτικών αδυναμιών του τομέα, του αυξανόμενου κόστους παραγωγής, αλλά και της μεγάλης εξάρτησης από εισαγωγές σε νωπή και μεταποιημένα προϊόντα

πεια τη μείωση της παραγωγής, ιδιαίτερα στην Πολωνία (-9% το 2023), τη Δανία (-8%) και την Ιταλία (-5%) και σε μικρότερο βαθμό στην Ολλανδία και τη Γαλλία. Αντίθετα, αύξηση φαίνεται να παρουσιάζει η παραγωγή στο Βέλγιο, στην Ισπανία και στη Ρουμανία.

Στο πεδίο του εμπορίου, το μεγαλύτερο μέρος του όγκου αναφέρεται σε εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών-με-

λών (7 εκατ. τόνοι το 2022). Από την άλλη πλευρά, στο εξωτερικό εμπόριο, η ΕΕ παραμένει καθαρά πλεονασματική με σημαντικές εξαγωγές νωπής πατάτας προς τρίτες χώρες, μέρος των οποίων αφορά προϊόντα προς σπορά (46% του όγκου το 2022). Στο σύνολό τους, οι εξαγωγές το 2022 ανήλθαν σε 1,3 εκατ. τόνους, αξίας 664,5 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς τον όγκο (+4,5%) και ιδιαίτερα ως προς την αξία (+41%), με κυριότερες χώρες προορισμού την Αλγερία, την Αίγυπτο, την Ελβετία, τη Σενεγάλη, το Ισραήλ και πολλές άλλες.

Μικρότερες παραμένουν οι εισαγωγές στα νωπή προϊόντα, που ανήλθαν το 2022 σε 572.000 τόνους, προερχόμενες κυρίως από τρεις χώρες (Αίγυπτος, Ην. Βασίλειο, Ισραήλ), που κάλυψαν το σύνολο σχεδόν του όγκου (96%).

Επιπλέον, ιδιαίτερα αναπτυγμένη παραμένει η βιομηχανία μεταποίησης πατάτας στην ΕΕ. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του ευρωπαϊκού φορέα (European Potato Processors' Association-EUPPA, 2023), ο τομέας αυτός απασχολεί 25.000 εργαζόμενους, πραγματοποιεί ετήσιο κύκλο εργασιών της τάξεως των 7,3 δισ. ευρώ και παράγει 6 εκατ. τόνους προϊόντων.

Σημαντικές εξάλλου παραμένουν οι εξαγωγές της ΕΕ προς τρίτες χώρες σε μεταποιημένα προϊόντα πατάτας, κυρίως σε παρυσκαλισμένα και κατεψυγμένα προϊό-

να, ο όγκος των οποίων ανήλθε το 2022 σε 2,9 εκατ. τόνους, αξίας περίπου 3 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς τον όγκο (+6%) και ιδιαίτερα ως προς την αξία (+47%), με κυριότερες χώρες προορισμού το Ην. Βασίλειο, τη Σαουδική Αραβία, τις ΗΠΑ, τη Βραζιλία και τη Χιλή.

Σημαντική η μείωση της παραγωγής στην Ελλάδα

Η καλλιέργεια πατάτας στην Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στο διάστημα των τελευταίων ετών, κυρίως, εξαιτίας της συνεχούς μείωσης της έκτασης και της παραγωγής, των διαρθρωτικών αδυναμιών του τομέα με τον μεγάλο αριθμό εκμεταλλεύσεων μικρού μεγέθους, του αυξανόμενου κόστους παραγωγής, αλλά και της μεγάλης εξάρτησης από εισαγωγές σε νωπή και μεταποιημένα προϊόντα.

Η εγχώρια παραγωγή νωπής πατάτας στην ΕΕ, σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του ευρωπαϊκού φορέα (European Potato Processors' Association-EUPPA, 2023), ο τομέας αυτός απασχολεί 25.000 εργαζόμενους, πραγματοποιεί ετήσιο κύκλο εργασιών της τάξεως των 7,3 δισ. ευρώ και παράγει 6 εκατ. τόνους προϊόντων.

Σημαντικές εξάλλου παραμένουν οι εξαγωγές της ΕΕ προς τρίτες χώρες σε μεταποιημένα προϊόντα πατάτας, κυρίως σε παρυσκαλισμένα και κατεψυγμένα προϊό-

Παραγωγή νωπής πατάτας στην ΕΕ (2019-2023, σε χιλ. τόνους)							
	2023*	2022	2021	2020	2019	Μεταβολή (%)	
						2023/2022	2022/2021
Γερμανία	10.877	10.683	11.312	11.715	10.602	1,8	-5,6
Γαλλία	7.884	8.067	8.987	8.822	8.560	-2,3	-10,2
Ολλανδία	6.716	6.916	6.676	7.020	6.961	-2,9	3,6
Πολωνία	5.481	6.031	7.081	7.860	6.482	-9,1	-14,8
Βέλγιο	3.770	3.578	3.871	3.929	4.028	5,4	-7,6
Δανία	2.407	2.618	2.375	2.763	2.409	-8,1	10,2
Ισπανία	1.976	1.882	2.081	2.052	2.259	5,0	-9,6
Ρουμανία	1.397	1.346	1.398	1.601	2.627	3,8	-3,7
Ιταλία	1.265	1.333	1.362	1.435	1.338	-5,1	-2,1
Λοιπές	4.858	5.040	5.311	5.820	5.819	-3,6	-5,1
Σύνολο	46.631	47.494	50.455	53.016	51.085	-1,8	-5,9

Πηγή: Eurostat, production of fresh potatoes, 13/12/2023. (*) Εκτίμηση

Εγχώρια παραγωγή και κατανάλωση νωπής πατάτας (2018-2023, σε χιλ. τόνους)								
	2023*	2022	2021	2020	2019	2018	Μεταβολή (%)	
							2023/2022	2022/2021
Παραγωγή	339	392	382	451	470	466	-13,4	2,7
Εισαγωγές	243	208	167	182	216	177	16,6	24,6
Προσφορά	582	600	549	632	686	643	-3,0	9,4
Εξαγωγές	52	30	37	55	48	29	71,5	-17,9
Κατανάλωση	530	570	512	578	638	614	-7,0	11,3

Πηγή: Eurostat (13/12/2023); Ευρωπαϊκό Εμπόριο (Access2Markets, 14/11/2023) (*) Εκτίμηση, προβλέψεις

αριθμητικά επεδράσαν και οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Το εμπορικό ισοζύγιο του προϊόντος παραμένει ελλειμματικό επί σειρά ετών, με σημαντικό και αυξανόμενο όγκο εισαγωγών. Το 2022, οι εισαγωγές νωπής πατάτας στην Ελλάδα ανήλθαν σε 208.000 τόνους, αξίας 90,8 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, σημαντική άνοδο ως προς τον όγκο (+25%) και πολύ μεγαλύτερη ως προς την αξία (+53%) λόγω της αύξησης της μέσης τιμής εισαγωγής, που ανήλθε σε 0,43 ευρώ/κilo (+22%).

Η Αίγυπτος εξακολουθεί να αποτελεί την κυριότερη χώρα προέλευσης (44% του όγκου), με δεύτερη στη σειρά τη Γαλλία και τρίτη την Κύπρο. Σημαντική άνοδος, εξάλλου, αναμένεται στις εισαγωγές στη διάρκεια του 2023, ο όγκος των οποίων προβλέπεται να υπερβεί το επίπεδο των 240.000 τόνων.

Αντίθετα, οι ελληνικές εξαγωγές νωπής πατάτας περιορίστηκαν το 2022 σε 30.300 τόνους, αξίας 11,4 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, σημαντική μείωση ως προς τον όγκο (-18%), αλλά με μικρή αύξηση της αξίας λόγω της βελτίωσης της μέσης τιμής εξαγωγής, που ανήλθε σε 0,38 ευρώ/κilo.

Το εξαγόμενο προϊόν απευθύνονται κυρίως σε τέσσερις χώρες (Ρουμανία, Πολωνία, Βουλγαρία και Αλβανία) που κάλυψαν το μεγαλύτερο μέρος (72% του

όγκου). Σημειώνονται, πάντως, οι πολύ χαμηλές τιμές εξαγωγής στη Βουλγαρία και στην Αλβανία, που εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά του μέσου όρου, παρά τη μεγάλη άνοδο του κόστους παραγωγής και συντήρησης των προϊόντων στη διάρκεια του 2022 λόγω της εκτόξευσης των τιμών σε ορισμένες κρίσιμες εισροές (ενέργεια, λιπάσματα).

Οστόσο, το 2023 αναμένεται σημαντική άνοδος των ελληνικών εξαγωγών νωπής πατάτας, ωθούμενη από τη μεγάλη αύξηση των τιμών του προϊόντος στην ευρωπαϊκή αγορά.

Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις (σταθεία Eurostat, 16/12/2023), στο διάστημα Ιανουαρίου-Οκτωβρίου του 2023 σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022 οι εξαγωγές ανήλθαν σε 50.000 τόνους, αξίας 22,7 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μεγάλη άνοδο στον όγκο (+71%) και διπλασιασμό της αξίας λόγω της αύξησης της μέσης τιμής εξαγωγής, που ανήλθε στα 0,45 ευρώ/κilo.

Υψηλό και αυξανόμενο το έλλειμμα στα μεταποιημένα προϊόντα

Σε εξαιρετικά υψηλό επίπεδο βρίσκεται το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου της χώρας στα κυριότερα μεταποιημένα προϊόντα πατάτας, με τις εισαγωγές (92.000 τόνοι, αξίας περίπου 100 εκατ. ευρώ το 2022) να εξακολουθούν να παραμένουν πολυλαπλάσιες των εξαγωγών (4.700 τόνοι,

Ελληνικές εξαγωγές νωπής πατάτας ανά χώρα προορισμού (2021-2022)								
Χώρα προορισμού	2022			2021			Μεταβολή 2022/2021	
	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μ. τιμή (ευρώ/κilo)	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μ. τιμή (ευρώ/κilo)	Αξίας (%)	Όγκου (%)
Ρουμανία	3.299	8.346	0,40	3.038	10.741	0,28	8,6	-22,3
Πολωνία	2.921	7.182	0,41	3.764	10.559	0,36	-22,4	-32,0
Αλβανία	994	3.018	0,33	956	3.665	0,26	4,0	-17,7
Βουλγαρία	686	3.389	0,20	925	4.415	0,21	-25,8	-23,2
Σλοβακία	423	796	0,53	501	1.091	0,46	-15,6	-27,1
Λισπές	3.033	7.533	0,40	1.753	6.411	0,27	73,0	17,5
Σύνολο	11.357	30.264	0,38	10.937	36.883	0,30	3,8	-17,9

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Access2Markets, HS code: 0701, 14/11/2023)

Εξωτερικό εμπόριο Ελλάδος στις νωπές πατάτες (Ιανουάριος-Οκτώβριος 2023/22)								
	Δεκέμβριο 2023			Δεκέμβριο 2022			Μεταβολή 2023/22	
	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κilo)	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κilo)	Αξίας (%)	Όγκου (%)
Εισαγωγές	85.823	205.135	0,42	75.566	175.978	0,43	13,6	16,6
Εξαγωγές	22.679	49.889	0,45	11.105	29.084	0,38	104,2	71,5

Πηγή: Eurostat, Fresh potatoes monthly trade, HS code: 0701, 16/12/2023

αξίας 15 εκατ. ευρώ), παρουσιάζοντας μάλιστα μεγάλη άνοδο στο διάστημα της τριετίας 2020-2022 ως προς τον όγκο και την αξία (+41% και +77% αντίστοιχα).

Τα παρασκευασμένα και κατεψυγμένα προϊόντα εξακολουθούν να αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών (93% του όγκου το 2022), με κυριότερους προμηθευτές το Βέλγιο, την Ολλανδία και τη Γαλλία, που κάλυψαν το 91% του όγκου της κατηγορίας.

Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές αναφέρονται κυρίως στα παρασκευασμένα και μη κατεψυγμένα προϊόντα (3.900 τόνοι, αξίας 14 εκατ. ευρώ το 2022), το μεγαλύτερο μέρος των οποίων καλύπτουν οι συσκευασμένες τηγανιτές πατάτες (πατατάκια και τσιπς) με όγκο 3.600 τόνων, αξίας 12,4 εκατ. ευρώ, αποτελώντας το μοναδικό μεταποιημένο προϊόν με θετικό εμπορικό ισοζύγιο, με κυριότερες χώρες προορισμού την Κύπρο, τη Βουλγαρία και την Αλβανία.

Όπως προκύπτει από τα αναφερόμενα στοιχεία, το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου της χώρας στα κυριότερα μεταποιημένα προϊόντα πατάτας υπερέβη το 2022 το επίπεδο των 87.000 τόνων, παρουσιάζοντας αισθητή άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+9%) και πολύ μεγαλύτερη σε σύγκριση με το 2020 (+40%).

Συνεπώς, είναι προφανές ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα της χώρας στην αξιοποίηση της πατάτας για την παρασκευή και το εμπόριο μεταποιημένων προϊόντων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εισαγωγές, αποτελώντας μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας επί σειρά ετών.

Εντούτοις, η καλλιέργεια πατάτας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική γεωργική δραστηριότητα στην Ελλάδα, απασχολώντας σημαντικό αριθμό παραγωγών (6.500 καλλιεργητές) και παράγοντας ορισμένα ευρύτερα γνωστά ποιοτικά προϊόντα με γεωγραφικές ενδείξεις (Πατάτα Νάξου, Πατάτα Νευροκοπίου Δράμας).

Οστόσο, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας παραμένουν κρίσιμες και επιβάλλουν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων για τη στήριξη του παραγωγικού δυναμικού από συλλογικά σχήματα, με σκοπό τον περιορισμό του κόστους παραγωγής, τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων, τη δημιουργία οικονομίας κλίμακας, αλλά και την υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων στην περαιτέρω αξιοποίηση των προϊόντων.

Εξωτερικό εμπόριο μεταποιημένων προϊόντων πατάτας στην Ελλάδα (2022-2020, σε τόνους)						
Μεταποιημένα προϊόντα πατάτας	2022		2021		2020	
	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Αξία (1.000 ευρώ)	Όγκος (τόνοι)
Εισαγωγές	99.917	91.947	72.948	84.286	56.385	64.953
Παρασκευασμένα και κατεψυγμένα	86.487	85.630	60.090	76.619	45.710	58.588
Παρασκευασμένα, μη κατεψυγμένα	8.551	2.181	9.236	3.776	7.042	2.248
Νηφές, κόκκοι και πιλέτες	2.968	2.013	2.155	1.654	2.164	1.912
Άλευρα, σιγνήδα και σκόνη	1.911	2.123	1.467	2.237	1.469	2.205
Εξαγωγές	15.034	4.701	10.911	3.971	8.740	2.826
Παρασκευασμένα, μη κατεψυγμένα	13.956	3.900	10.017	2.911	8.265	2.505
Παρασκευασμένα και κατεψυγμένα	656	484	584	462	169	189
Άλευρα, σιγνήδα και σκόνη	170	178	187	267	210	83
Νηφές, κόκκοι και πιλέτες	252	139	123	331	96	49
Εμπορικό ισοζύγιο	-84.883	-87.246	-62.037	-80.315	-47.645	-62.127

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Access2Markets, 14/11/2023), HS codes: 200410/20, 110510/20